

Gemeene gratie

Deze maand viert het CDA zijn 35-jarig bestaan. Ter ere daarvan schreef het Wetenschappelijk Instituut als een cadeau aan de partij een pamflet dat laat zien dat de christendemocratie op een andere manier naar samenleving en politiek kijkt. En die andere visie is broodnodig.

Afgelopen decennia was een instrumentele blik op politiek, beleid én samenleving dominant. Economische criteria als effectiviteit en efficiency waren jarenlang de belangrijkste argumenten om voor of tegen iets te zijn. Daarbij zijn we de waarde van mensen en hun drijfveren uit het oog verloren. Het fundament van deze instrumentalisering is een sociaalliberaal mens- en wereldbeeld dat er ten onrechte van uitgaat dat de mens een *homo economicus* is, ofwel: een nutmaximaliserend wezen dat eerst en vooral zijn eigen belang nastreeft. Op basis van dat mensbeeld is de samenleving bestuurd met de foutieve veronderstelling dat objectieve criteria als nut, doelmatigheid en effectiviteit kunnen bepalen wat goed en fout is.

De christendemocratie verzet zich vanuit haar oorsprong krachtig tegen elke vorm van *instrumentalisering* van mens, samenleving en politiek. Ze beschikt daarmee over de juiste ingrediënten om een krachtig tegengeluid te formuleren. Een verhaal dat ingaat tegen de reductie van de mens als instrument van de zogenaamd grote economische krachten en dat staat vóór de waarde en uniciteit van ieder mens; tegen de gerichtheid op winst voor de korte termijn en vóór aandacht voor de waarde voor de lange termijn; en tegen de anonimiteit van de grootschaligheid en vóór de verbondenheid van de menselijke maat. Twee pijlers hebben steevast de christendemocratische politiek gedragen: de overtuiging dat politiek moet steunen op (christelijke) waarden en uitgangspunten en de overtuiging dat mensen en hun sociale verbanden zelf de ruimte moeten krijgen om hun ambities en plannen te realiseren en problemen op te lossen. Deze twee pijlers vormen ook de dragers van de christendemocratie in de éénnentwintigste eeuw waarmee krachtig verweer kan worden gevoerd tegen de *instrumentalisering* van

mensen, hun sociale verbanden en de samenleving.

De twee pijlers van de christendemocratie komen samen in een oude theologische notie van Abraham Kuiper: *gemeene gratie*. Dat betekent letterlijk: algemene genade. Kuiper wilde daarmee aangeven dat er een vorm van genade is die het kwaad in de samenleving intoomt, zodat op aarde menselijk leven en samenleven mogelijk blijft. In die zin was het goede en het schone niet exclusief voorbehouden aan christenen; het heilige is juist ook terug te vinden in een samenleving waar mensen leven die zich niet laten leiden door christelijke noties of principes.

Hoewel Kuiper de *gemeene gratie* vooral theologisch duidde, heeft de betekenis ook politieke consequenties. Een politiek van waarden die ruimte wil geven aan de samenleving mag dan wellicht door de christelijke traditie zijn geïnspireerd, maar is zeker niet alleen van en voor christenen. Ook mensen die geen affiniteit hebben met het christendom kunnen het christendemocratische verweer tegen de tot instrument van de overheid verworden participatiesamenleving steunen. Zij kunnen zich met de christendemocratie keren tegen een instrumentele politiek die mensen reduceert tot pionnen in een spel van de markt of de overheid. Het alternatieve, christendemocratische verhaal van een *betrokken samenleving* met een dienstbare politiek die mensen in positie brengt om bij te dragen aan hun samenleving kan Nederland een ander aanzien geven. •

Het jubileumpamflet *Gemeene gratie. Wat de christendemocratie voor Nederland kan betekenen* wordt uitgegeven door Van Genneep en is vanaf 8 oktober via elke boekhandel verkrijgbaar.

In deze rubriek bespreken medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut bij toerbeurt hoe je vanuit christendemocratisch perspectief kunt kijken naar een voor CDA-politici en bestuurders min of meer actueel thema.

Reageren op dit artikel?
Rien.Fraanje@wi.cda.nl